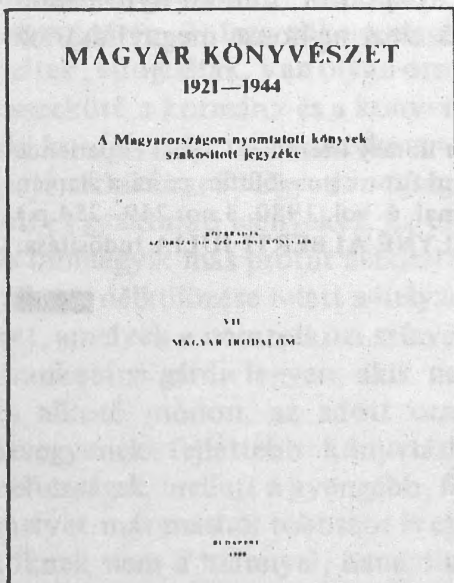

SZEMLE

Magyar Könyvészet 1921–1944. A Magyarországon nyomtatott könyvek szakosított jegyzéke. 7. Magyar irodalom. [Közread. az] Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 1980. 647 p.

Kőhalmi Béla 1954-ben, amikor a Magyar Tudományos Akadémia I. Osztálya megalakította a Könyvtártudományi Főbizottságot, mint annak elnöke a *legsürgősebben* megoldandó bibliográfiai feladatok közül másodiknak a két világháború közötti időszak retrospektív nemzeti bibliográfiájának létrehozását, ill. megjelentetését jelölte meg. Azóta több idő telt el, mint ameddig az ún. Horthy-korszak tartott. A Kőhalmi Béla által elsőként megjelölt feladat – a felszabadulás óta Magyarországon megjelent könyvek ciklusbibliográfiája – megoldódott, és most

végre kezünkben tarthatjuk a második kívánság teljesülésének megindulását jelentő szakosított retrospektív bibliográfia első megjelent kötetét, a magyar irodalom féltő gonddal, nagy hozzáértéssel és értelmes pontossággal készített és szerkesztett, a korszak teljes vonatkozó könyvtermését regisztráló munkát.

Nem először állapítjuk meg Kőhalmi Béláról, hogy a könyvtárügyi és bibliográfiai feladatok felismerésében tévedhetetlen volt. Most, hogy módunkban áll tanulmányozni, elemezni a magyar irodalomtudomány, irodalmi kritika és az irodalom anyagának a Horthy-korszakban könyv alakban megjelent termését bemutató bibliográfiát, mindenki számára érzékelhető, hogy mit jelent ez az ország életében sorsdöntő korszak szellemi termékeinek csupasz, pontos, jól csoportosított regisztrálása. Maga a bibliográfia primér dokumentum értékű, mert egy korszak olvasmányainak felsorolása révén a korszak megismerésének alapját képező információkat szolgáltat.

Az első, ami a bibliográfia tanulmányozása során szembeötlik, hogy igazat kell adnunk *Illyés Gyulának*, aki egyszer tiltakozott az ellen, hogy ezt a huszonöt évet a jelentéktelen egyéniségű államfőről nevezzük el, amikor a korszakot az ellenforradalom győzelme mellett egy szinte sohasem látott – természetesen nem a kormányzó vagy környezete által inspirált – szellemi pezsgés, irodalomvirágzás, a nép felé fordulás számos jelensége is jellemezte.

Ez a szellemi konfrontáció, a különféle haladó és visszahúzó jellegű irodalmi jelenségek nagy pontossággal nyomon követhetők a bibliográfiai regisztrálás figyelembevételével. Világossá válik, hogy ennek a bibliográfiának hiányát megérezte irodalomtörténet-írásunk, mely ennek birtokában nagyobb pontossággal tudta volna forrásfeltáró és forráskritikai tevékenységét ellátni. Vonatkozik ez az irodalomtörténeti és kritikai anyag rendszerezése mellett elsősorban a különböző antológiák, gyűjtemények tartalmi elemzésére, az írói csoportosulások pontos feltárására.

Az olvasmányok, az irodalom anyagának felsorolása nemcsak az irodalom korabeli irányzatainak kibontakozását tükrözi, hanem egyben az ápoltság irodalmi hagyományokról és főként a tömegízlés alakulásáról ad felülmúlhatatlan részletezésű képet. Az irodalomnak mint árucikknek leltározása felbecsülhetetlen művelődéstörténeti adalék. Ennek megteremtése – miként a bibliográfia egész anyagának összegyűjtése – olyan energiát, szorgalmat, utánjárást igénylő teljesítmény, melynek nagyságrendjét és értékét a kívülálló nem is tudhatja kellően megbecsülni, és amelynek egyetlen méltó jutalma a jó munka elvégzése felett érzett igazi öröm. Ebben bőven lehet része a szerkesztőnek, *Komjáthy Miklósnénak és munkatársainak*.

Az irodalom és a tömegolvasmány szétválasztása nyilvánvalóan sok gondot okozhatott a szerkesztőnek, valamint a tartalmi csoportosítást végző *S. Lengyel Mártának* és az irodalomtörténész lektoroknak is.

Az ETO rácsai mögé szorítva egyes esetekben nehezen szétválasztható kategóriákba, mint pl. regények, majd kalandregények, detektív- és ponyvaregények, továbbá harmadiként elbeszélések csoportosításban kellett bemutatni az egyes megjelent, e kategóriák valamelyikébe sorolható könyveket. A szétválasztás nehézségére egyetlen példa: a korabeli színvonalas kritika által elismert Moly Tamás Bluff c. regénye, mely egy mélységesen intellektuális háttérű kaland mesteri és mulatságos megjelenítése, a peioratív kalandregény kategóriába került, ugyanakkor Cselőtei Lajos és ifj. Hegedüs Sándor köznevetség tárgyát képező drámái békésen egy kategóriában együtt élnek Bessenyei György, Vörösmarty Mihály drámai műveivel, mivel a drámai művek esetében ilyen peioratív értelmű kategóriát az ETO nem ismer. Ez utóbbit érzem helyesnek, hiszen a regisztrálás nem értékítélet, és a regisztrálás teljessége megköveteli, hogy mind Koós Hutás Gergely, mind Móricz Zsigmond művei, ha azok pl. regények, egy kategóriába kerüljenek. Ugyanakkor el kell ismerni, hogy a nehezen kezelhető kalandregény kategória a tömegízlés, lektúr-piac áruki-nálatának megismerése szempontjából valóságos kincsesbánya.

A magyar nemzeti bibliográfiai rendszer legfájdalmasabb fehér foltjának eltüntetése tehát megkezdődött. A megjelent, kifogástalan nyomdai kivitelű kötet ékesen bizonyítja, hogy a magyar élet e döntően fontos szakaszának irodalmi dokumentumainak feltárása milyen jelentős művelődéstörténeti, irodalomtörténeti, tudománytörténeti és köztörténeti forrásgyűjtemény. Jámbor, bár gyakran hangoztatott óhaj, hogy a rendelkezésre álló anyagi erőkkkel való gazdálkodás során ennek a legjobb kezekben levő munkának teljes megjelentetése az öt megérdemlő prioritásban részesüljön.

SZENTMIHÁLYI JÁNOS